

104 zákonnosti a síly Vaší básnické *vise*, Vaší *tvorby*. Neračte tedy mísit tuto dvojí oblast zcela různorodou.

A tu není mně pochyby, že čin Václavův ve Vaší *básni* není veliký. Sílu básnickou měříme totiž jako každou sílu jinou odporem, který musí přemáhat, nepřetím, které musí vyvinout. A tohoto napětí není právě ve Vašem Václavovi. Václav sleduje jen přirozený sklon své dobroty i povinnost vděčnosti, kterou cítí (jak nám právě vyložil p. Dvořák), dává-li Čechům tři hlasy.

V umění má cenu jen ta harmonie, která rozvádí *velké disonance*, — a těch zde není.

*

Totéž nutno odpovědět i na otázku páně Dvořákovu, jsou-li malí ti, kdož „se zvedají pro pravdu boží“?

Jací jsou *historicky* stoupenci Husovi, po tom nám zde nic není; v *básni* p. Dvořákově velikosti na nich však nevidím. Z básně p. Dvořákovy nezvídám o nich mnohem víc, než že jsou to lidé žádající si kalicha a vymáhající jej hlučnými demonstracemi. Pan Dvořák měl právě *zde* ukázat uměleckým činem, tvorbou, tedy *v řadě konkrétních dramatických scén*, co rozuměli husité pravdou boží, jak si ji představovali a jak jí chtěli upravovati život soukromý i veřejný. O tom nemělo mu být „trapno mluvit“ — v dramatech.

Uznal jsem heroism Matěje Ševce, ale že p. autor sám nemá pro něj správné míry a správného ocenění, prozrazuje k mému úžasu s trapnou bezděčností. „Nepřekonal Jakub Pekař ještě víc v sobě?“ táže se mne p. Dvořák otázkou trochu groteskní. Nikoliv. Švec pomohl králi svému k útěku svou sebevraždou — dal mu tedy nejvíc, co může dáti člověk člověku. Překonal v sobě nejvíce, co může člověk překonat: svou lásku k životu, svůj životní instinkt. Vzal na sebe hřích (jsme v křesťanském středověku!), nad nějž není těžšího křesťanovi: sebevraždou. Vedle něho jest Jakub Pekař mravní trpaslík: konšel vstřílil jej do brnění a poslali jej bojovat pod Zikmunda, on však přešel k Písnému; za to vezme ovšem svou odměnu od krále: jest ustanoven konšelem. To je celý jeho heroism...

Je-li co pro kritika trapné, tedy jistě to, musí-li poučovat autora o mravní váze a mravním smyslu vlastních jeho figur, — satisfakce, o níž jsem věru nestál a která mně působí jen rozpaky.

*

Pan Dvořák brání se proti mně tím, že mu podsunují cíl, kterého neměl: nepsal prý tragedie a nepsal prý zejména tragedie královskosti.

Přemýšlel prý také o tragice královskosti snad totéž, co já, snad ještě „krásnější věci“ (pak jaká škoda, že jich zamlčel ve svém článku!), ale „žel“ zůstaly jen přemýšlením.

K tomuto *žel* mohu dodat za sebe jen amen.

Neboť mám a měl jsem upřímný žel (a vysloviti tento žel bylo také účelem mého článku v minulém ročníku), že p. Dvořák položil cíl své touhy ne dost vysoko a že ctnost skromnosti, která, jak dnes píše, zdobí prý zvláště moderního dramatika, kultivoval poněkud nestřídmo...

Je pravda, že jsem na jednom místě ve svém článku mluvil o „tragičnosti“

díla p. Dvořákovy a že jest alespoň formálně v právu, hájí-li se, že psal pouze drama, — ale i drama žádá mnohem, mnohem přísnějšího stylu, než jest ochoten přiznat p. Dvořák. Stylový výraz Krále Václava jest v podstatě *románový*, a ne dramatický — románový přesto, že jsou ve hře vnějšíkové efekty velmi hlučné.

Pan Dvořák píše, že sledoval při svém dramatu jakýsi cíl pedagogický: chtěl prý diváka dnešního, který jest jaksi roztržštěný a prosý tvíry, vychovati povolným pochodem po „šedých líchách všednosti a malosti“ k pravé božské velikosti a tragičnosti. Jen „zlidovělé drama“ jest prý cestou k tragedii.

„Zlidovělé drama“! Žijeme v době, kdy slovo „lid“ má dobrý zvuk a lepší se jako populární nálepka na všecko: místně i nemístně.

Kdybych byl dramatickým básníkem, řekl bych si prostě, že úkolem mým jest *tvorit* velikost a sílu — to že jest úkol jedinečný, v němž nemůže mne nikdo ani nahradit, ani zastoupit —, a ne *vychovávat* k nim: to přenechal bych přečetné kastě učitelů, prostředkovatelů a sblížovatelů nejrůznějších forem. A řekl bych si, že jediná výchova k umění, která není frázi, jest postaviti diváka tváří v tvář dokonalému dílu uměleckému, a neporozumí-li dnes, opakovat tuto konfrontaci za měsíc, za dva, za šest, za dvanáct, za dvacet měsíců...

*

Napsal jsem ve svém článku větu, že kdo vytvořil konec II. aktu Krále Václava, „nad tím není možno lámati hůl; od toho jest nutno čekati a zase čekati“. Nad touto větou pohoršuje se. rozumím-li dobře, jako nad nezdvořilostí p. Dvořák. Ve výraze mém není nic takového a já výtku p. Dvořákovu prostě, ale rozhodně odmítám. „Lámati hůl“ jest zcela běžná metafora = odsuzovati někoho.

Česká bibliofilie

Čeští bibliofilové vydávají desetkrát do roka časopis Český bibliofil. List chce sloužiti výtvarné i literární kultuře knižní, podávati i příspěvky beletristické a přináseti umělecké přílohy, jako dřevoryty a lepty. Co jsem posud viděl, jest po stránce vnější úpravy knižní, vkusu i řemesla pěkné a dobré. Ale obsah není všude té úrovně, aby si zasloužil svou vnitřní hodnotou zvýšené péče a pozornosti které se mu zde dostává. Nebo dojdeme snad k paradoxu, že budou u nás na nejlepších příborech servírovány pokrmy prostřední nebo pochybné? V Čechách, kde se tak často sedlá ve veřejném životě od ocasu, nebylo by to skoro nic divného. Nemohl by v tomto směru působit Spolek bibliofilů k nápravě? Nemohl by časopis býti i svým *obsahem* — básnickým, beletristickým, essayistickým — nadprůměrný? Nemohla by býti vedle redakce technické i redakce literární, která by od našich nejlepších autorů vybírala práce opravdu významné a hodnotné?

Trudný paradox literární prostřednosti v dokonalé úpravě výtvarné dopadá na tebe celou svou groteskní ironií, prohlížíš-li prázdnotu črtu p. Joe Hlouchy Moje „paní Chrysanéma“, která vyšla také nedávno ve Volné edici našich bibliofilů. Sešitek ten má ráz japonský, jest vytištěn na japonu, má japonskou obálku i předzádku — a celek: mnoho povyku pro nic za nic.